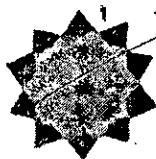

احکام خانوادہ

در پرتوقع اسلام

مطابق با فتاویٰ
آیۃ اللہ العظمیٰ مکارم شیرازی

تہیہ و تنظیم: وحید علیان نکلہ

مکارم شیرازی، ناصر، ۱۳۰۵ -

احکام خانواده در پرتو فقه اسلامی مطابق با فتاوی مرجع عالیقدر حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی (مدظله العالی) / تهیه و تنظیم وحید علیان نژاد. - قم: انتشارات امام علی بن ابی طالب (ع)، ۱۳۸۸.

ISBN: 978-964-533-105-2

۵۱۱ص.

کتابنامه به صورت زیرنویس.

۱. فقه جعفری، رساله عملیه، ۲. فتاوهای شیعه -- قرن ۱۴، ۳. اسلام و خانواده، الف. علیان نژاد،

وحید، ۱۳۶۰ - .. گردآورنده، ب: انتشارات امام علی بن ابی طالب (ع)، ج. عنوان.

۲۹۷/۳۲۲۲

۳ الف ۷ م / ۹ / ۱۸۳ BP

ناشر برتر

نوزدهمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران

احکام خانواده در پرتو فقه اسلامی

مطابق با فتاوی مرجع عالیقدر

حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی (مدظله العالی)

تهیه و تنظیم: وحید علیان نژاد

تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول

صفحه و قطع: ۵۱۱ صفحه / وزیری

تاریخ انتشار: ۱۳۸۸

چاپخانه: سلیمانزاده

ناشر: انتشارات امام علی بن ابی طالب (ع)

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۳-۱۰۵-۲

قم - ابتدای خیابان شهدا - کوی آمار (۲۲) - پلاک ۱۵

تلفن: ۷۷۲۴۷۸۰ دورنگار: ۷۸۴۰۰۹۹

www.amiralmomeninpub.com

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

پیشگفتار ۱۵

بخش اول: روابط مرد و زن / ۱۹

۱. احکام نگاه ۲۱

۱. نگاه به محارم ۲۱

۲. نگاه به نامحرم ۲۱

۳. نگاه به عورت ۲۴

۴. نگاه و مشاغل خاص ۲۵

۵. نگاه در دانشگاه ۲۶

۶. نگاه به چهره آرایش شده ۲۶

۷. نگاه به فیلم و عکس ۲۷

۸. نگاه به برنامه‌های تلویزیون ۲۹

۹. نگاه به برنامه‌های ماهواره ۳۱

۱۰. نگاه به زنان غیر مسلمان ۳۱

۱۱. نگاه به جسد میت ۳۲

۲. احکام پوشش ۳۳

۱. تعریف، جایگاه و فلسفه حجاب ۳۳

۲. محدوده پوشش ۳۴

۳. استثنائات حجاب ۳۸

۴. حجاب زن غیر مسلمان ۳۸

۵. نوع پوشش ۳۹

۶. پوشاندن زینت و آرایش ۴۰

۷. لباس زینتی و مبتذل ۴۱

۸. پوشش مردان ۴۲

۴۵	۳. احکام زینت و آرایش
۴۵	۱. آرایش بانوان
۴۶	۲. زینت و آرایش آقایان
۴۸	۳. جزأحی زیبایی
۵۱	۴. احکام لمس
۵۱	۱. لمس و بوسیدن همجنس
۵۱	۲. لمس در اماکن عمومی
۵۱	۳. لمس بیمار توسط پزشک و پرستار
۵۲	۴. لمس جهت آموزش
۵۳	۵. لمس غیر مسلمان
۵۳	۶. دست دادن با نامحرم
۵۵	۵. احکام صدای نامحرم
۵۷	۶. احکام مراوده و معاشرت با نامحرم
۵۷	۱. خلوت با نامحرم
۵۸	۲. مراجعه به پزشک نامحرم
۵۸	۳. گفتگو و مواجهه با نامحرم
۵۹	۴. دوستی با نامحرم
۶۱	۷. احکام اختلاط زن و مرد
۶۱	۱. اختلاط در مجالس خانوادگی
۶۲	۲. اختلاط در محیط‌های آموزشی
۶۳	۳. اختلاط در محیط کار
۶۴	۴. اختلاط در بازیگری
	بخش دوم: مقدمات زندگی مشترک / ۶۵
۶۷	۱. ازدواج
۶۷	۱. حکم ازدواج
۶۹	۲. سن ازدواج
۷۰	۳. انتخاب همسر

۷۱	۴. نذر ازدواج
۷۱	۵. ازدواج دوقلوهای به هم چسبیده
۷۲	۶. دیگر مسائل ازدواج
۷۵	<u>۲. خواستگاری</u>
۷۵	۱. نگاه
۷۶	۲. استخاره
۷۷	۳. دیگر مسائل مربوط به خواستگاری
۷۹	<u>۳. نامزدی</u>
۸۱	۴. شیربها
۸۳	۵. مهریه
۸۷	۶. آزمایش
۸۹	<u>۷. دوران عقد</u>
۹۱	<u>۸. خرید حلقه نامزدی و امثال آن</u>
۹۵	<u>۹. جهیزیه</u>
۹۷	<u>۱۰. مراسم عروسی</u>
۹۷	۱. برگزاری مجلس
۹۸	۲. موسیقی
۹۹	۳. آواز
۱۰۰	۴. رقص و شاباش
۱۰۱	۵. کف زدن
۱۰۱	۶. فیلم برداری و عکاسی
۱۰۲	۷. کادو

بخش سوم: محارم و گروهی از زنان که ازدواج با آنها حرام است / ۱۰۵

۱۰۷	<u>۱. محارم</u>
۱۰۷	۱. محارم نسبی
۱۰۸	۲. محارم سببی

۲. گروهی از زنان که ازدواج با آنها حرام است و یا اینکه تصور می‌شود که حرام باشد. ۱۱۵
۱. ازدواج با فرق و ادیان مختلف ۱۱۵
 ۲. ازدواج با محارم ۱۱۶
 ۳. ازدواج با خواهر مفعول ۱۱۷
 ۴. ازدواج با خواهر زن ۱۱۷
 ۵. ازدواج با خواهر زاده و برادر زاده همسر ۱۱۸
 ۶. ازدواج با دختر خوانده و عروس همسر ۱۱۹
 ۷. ازدواج با زن شوهردار ۱۱۹
 ۸. ازدواج در عده ۱۲۰
 ۹. ازدواج با زانیه ۱۲۰
 ۱۰. ازدواج کودک ۱۲۱
 ۱۱. ازدواج در حال احرام ۱۲۲
 ۱۲. ازدواج بعد از سه طلاق ۱۲۲
 ۱۳. ازدواج با سادات ۱۲۳
 ۱۴. ازدواج با دختر عمو ۱۲۴
 ۱۵. دیگر مسائل مربوط به حرمت و جواز ازدواج ۱۲۵

بخش چهارم: دستور خواندن صیغه عقد / ۱۲۹

۱. کلیات مربوط به صیغه عقد ۱۳۱
۲. صیغه عقد دائم ۱۳۳
۳. صیغه عقد موقت ۱۳۵
۴. عقد معاطاتی ۱۳۷

بخش پنجم: شرایط مجاز و غیر مجاز عقد ازدواج / ۱۳۹

۱. کلیات و شرایط لازم در عقد ازدواج ۱۴۱
۲. شرایط مجاز عقد ازدواج ۱۵۱
۳. شرایط غیر مجاز عقد ازدواج ۱۵۵

بخش ششم: اولیای عقد / ۱۵۷

۱۵۹	۱. ولایت پدر بر دختر باکره
۱۶۱	۲. استثنائات
۱۶۵	۳. ولایت بر صغیره
۱۶۷	۴. ازدواج پسر

بخش هفتم: عیوب فسخ نکاح / ۱۶۹

۱۷۱	۱. کلیات
۱۷۳	۲. عیوب مرد
۱۷۹	۳. عیوب زن
۱۸۳	۴. تدلیس
۱۸۳	۱. تدلیس مرد
۱۸۵	۲. تدلیس زن
۱۸۷	۵. تخلف از شرط
۱۹۳	۶. مبطلات نکاح
۱۹۳	۱. کفر
۱۹۳	۲. ارتداد
۱۹۳	۳. مسلمان شدن اهل کتاب
۱۹۴	۴. زنده شدن کسی که فوت کرده
۱۹۴	۵. خنثی
۱۹۵	۷. مواردی که فسخ جایز نیست

بخش هشتم: احکام عقد دائم / ۱۹۷

۱۹۹	۱. نفقه
۱۹۹	۱. نفقه همسر
۲۰۴	۲. نفقه فرزندان
۲۰۴	۳. نفقه والدین
۲۰۵	۴. متفرقات نفقه

۲۰۷	۲. اطاعت
۲۰۷	۱. محدودۀ اطاعت
۲۰۷	۲. خروج از منزل
۲۰۹	۳. اشتغال زوجه
۲۱۰	۴. موارد استثنا
۲۱۳	۳. حق آمیزش، تمکین
۲۱۷	۴. نشوز
۲۲۱	۵. کارهای منزل
۲۲۳	۶. أَجْرَةُ الْمِثْلِ
۲۲۵	۷. مهریه
۲۲۵	۱. کلیات مهریه
۲۲۵	۲. مهر السُّنَّة
۲۲۶	۳. مهر المِثْل
۲۲۷	۴. مقدار مهریه
۲۲۸	۵. تنصیف مهریه
۲۳۰	۶. زمان پرداخت مهریه
۲۳۰	۷. مسئول پرداخت مهریه
۲۳۱	۸. وصول مهریه
۲۳۳	۹. مهریه و تورم
۲۳۴	۱۰. بخشش مهریه
۲۳۴	۱۱. حق حبس
۲۳۸	۱۲. واجب الحج شدن به واسطه مهریه
۲۳۹	۱۳. مسائل متفرقه مهریه
۲۴۱	۸. مسکن

بخش نهم: احکام عقد موقت / ۲۴۳

۲۴۵	۱. مشروعیت ازدواج موقت
-----	------------------------

۲۴۹	۲. موارد مجاز عقد موقت
۲۵۱	۳. احکام عقد موقت
۲۵۷	۴. اهداف عقد موقت
۲۶۱	۵. شرایط عقد موقت
۲۶۵	۶. اختلاف زوجین در عقد موقت

بخش دهم: مسائل جنسی / ۲۶۷

۲۶۹	۱. شب زفاف
۲۷۱	۲. لذت‌های مجاز و غیر مجاز

بخش یازدهم: جلوگیری / ۲۷۵

۲۷۷	۱. راه‌های جلوگیری از بارداری
۲۸۱	۲. جلوگیری‌های مجاز
۲۸۳	۳. احکام جلوگیری از بارداری

بخش دوازدهم: تلقیح و باروری مصنوعی / ۲۸۷

۲۸۹	۱. تلقیح مجاز
۲۸۹	۱. مادر جانشین
۲۹۳	۲. تولید فرزند فقط با اسپرم مرد در رحم مصنوعی
۲۹۳	۳. تولید فرزند با استفاده از دانه‌ها و محصولات نباتی
۲۹۴	۴. تولید فرزند با اسپرم و نطفه نباتی در رحم مصنوعی
۲۹۴	۵. طلاق از شوهر اول و ...
۲۹۴	۶. لقاح خارج رحمی
۲۹۷	۲. تلقیح غیر مجاز
۲۹۷	۱. تلقیح نطفه متوفی به زوجه‌اش
۲۹۷	۲. پیوند تخمدان زن اجنبیه به زوجه
۲۹۸	۳. استفاده از نطفه‌های موجود در بانک نطفه

۴. تلقیح نطفه اجنبی به اجنبیه ۲۹۹
۵. یک راه حل مناسب! ۳۰۰
۳. احکام تلقیح مصنوعی ۳۰۳

بخش سیزدهم: سقط جنین / ۳۰۵

۱. سقط غیر مجاز ۳۰۷
۱. بعد از انعقاد نطفه ۳۰۷
۲. جنین کافر ۳۰۷
۳. جنین غیر شیعه ۳۰۸
۲. مواردی که سقط جنین جایز است ۳۰۹
۱. نطفه رشد یافته در لوله آرمایشگاه ۳۰۹
۲. در صورتی که جنین ناقص الخلقه شود ۳۱۰
۳. جان مادر در خطر باشد ۳۱۰
۴. سلامتی مادر در خطر باشد ۳۱۲
۵. جنین معیوب یا ناقص الخلقه باشد ۳۱۳
۳. انتقال جنین ۳۱۵
۴. احکام سقط جنین ۳۱۷

بخش چهاردهم: احکام فرزند / ۳۲۱

۱. الحاق اولاد و نفی ولد ۳۲۳
۲. فرزند نامشروع ۳۲۹
۳. فرزند خوانده ۳۳۱
۴. ختنه ۳۳۳
۵. عقیقه ۳۳۵
۶. حضانت ۳۳۹

بخش پانزدهم: رضاع (شیر دادن) / ۳۴۹

۱. شرایط شیر دادنی که سبب محرم شدن است ۳۵۱

۳۵۵	۲. کسانی که به واسطه شیر خوردن محرم می شوند
۳۵۹	۳. احکام شیر دادن
۳۶۳	۴. آداب شیر دادن
۳۶۵	۵. مسائل متفرقه شیر دادن

بخش شانزدهم: مسائل متفرقه ازدواج / ۳۶۷

۳۶۹	۱. معاشرت زن و شوهر
۳۷۱	۲. محدوده پذیرش ادعای زن
۳۷۳	۳. مفقود الاثر
۳۷۵	۴. دیگر مسائل مربوط به زن و شوهر
۳۷۹	۵. اختلافات زوجین
۳۸۵	۶. حکمین

بخش هفدهم: شرایط احکام طلاق / ۳۸۹

۳۹۱	۱. بلوغ و عقل و اختیار
۳۹۳	۲. عدالت شهود و صیغه عربی
۳۹۷	۳. پاکی از حیض و نفاس و عدم آمیزش
۳۹۹	۴. استثنائات

بخش هجدهم: طلاق بائن و رجعی / ۴۰۱

۴۰۳	طلاق بائن و رجعی
-----	------------------

بخش نوزدهم: طلاق خلع و مبارات / ۴۰۹

۴۱۱	۱. مسائل مشترک خلع و مبارات
۴۱۳	۲. طلاق خلع
۴۲۷	۳. طلاق مبارات

بخش بیستم: طلاق غیابی / ۴۲۹

۴۳۱ طلاق غیابی

بخش بیست و یکم: عدّه طلاق / ۴۴۱

۴۴۳ ۱. فلسفه عدّه

۴۴۵ ۲. عدّه عقد دائم

۴۴۷ ۳. عدّه عقد موقت

۴۴۹ ۴. عدّه زن باردار

۴۵۱ ۵. عدّه وطی به شبهه

۴۵۳ ۶. استثنائات

بخش بیست و دوم: عدّه وفات و ترک زینت در ایام عدّه وفات / ۴۵۷

۴۵۹ ۱. عدّه وفات

۴۶۳ ۲. ترک زینت در ایام عدّه وفات

بخش بیست و سوم: احکام محلّل / ۴۶۵

۴۶۷ احکام محلّل

بخش بیست و چهارم: احکام متفرقه طلاق / ۴۶۹

۴۷۱ احکام متفرقه طلاق

بخش بیست و پنجم: ارث زن و شوهر / ۴۸۱

۴۸۳ ۱. ارث شوهر

۴۸۷ ۲. ارث زن

۴۹۵ واژه‌ها و اصطلاحات فقهی

بیشگفتار

سپاس خداوندی که انسان را نهاد و فطرتی پاک عطا فرمود تا همواره در جستجوی حق باشد و هیچ‌گاه از توفیق هدایت محروم نساخت و بعضی از بندگان پاکش را یکی پس از دیگری مُرشد آدمیان ساخت و بهترین آنان محمد امین علیه السلام را بزرگ‌ترین معلم اخلاق و خاتم رسولان قرار داد، رسول رحمت که دو امانت به یادگار گذاشت، اول قرآن مجید و دوم تمام‌کننده نعمت الهی یعنی ولایت مولی الموحدين، امیر مؤمنان، اسد الله الغالب، علی ابن ابی طالب علیه السلام و دو سید جوانان اهل بهشت حضرت امام حسن و امام حسین علیه السلام و نه تن از اولاد امام حسین علیه السلام؛ آنان که پاک‌ترین پاكان و از نسل زهراى اطهر علیه السلام هستند. خدايى كه هیچ‌گاه انسان را تنها نگذارد و از آغاز غیبت مهدى فاطمه علیه السلام با اشاره حضرتش هدایت بشر را بر عهده فقها گذاشت، همان فقهای وارسته‌ای که عمر خود را وقف راه خدا کردند. بشریت همیشه محتاج تعالیم حقّه الهی بوده، تا بتواند به آرامش برسد و مسیر تکامل را طی نماید و امروز پیمودن این راه فقط در پرتو فقه شیعی ممکن است و آنان که از پرتو فقاها دور شدند، در ظلمت دنیا اسیر شیطان و شیطان صفتان گشته، دنیا و آخرت خود را تباه شده دیدند.

مردان الهی همانند خورشید تابناک هستند؛ همان‌گونه که اگر کسی خانه خود را روبه خورشید بسازد و پنجره‌اش را به‌سوی خورشید بگشاید، خانه‌ای روشن از انوار، گرم از حرارت و به‌دور از آلودگی به برکت پرتو خورشید خواهد داشت؛ آنان که پنجره دل را به سوی انوار فقاہت بگشایند، معنای کامل حَرَمُ الله را درک می‌کنند زیرا نور فقاہت قلبشان را روشن، حرارت عشق الهی، دلشان را گرم و تعالیم اسلامی آنان را از آلودگی‌ها پاک می‌کند و آنگاه انسان می‌شود خلیفه‌الله و قلبش هم می‌شود حَرَمُ الله و این همان لقاءالله است که محقق نمی‌شود مگر با زندگی در پرتو فقه شیعی.

در طول تاریخ بعضی انسان‌ها گاه با تکیه بر علم، ادراک و آگاهی زندگی خود را بنا نهاده و در راه مستقیمی که خداوند فرموده حرکت کرده‌اند، ولی بعضی دیگر به دنبال امیال، غرایز و شهوات رفته و گمراه شده‌اند اما همواره فقه اسلامی با ضمانت‌های اجرایی قوی مثل اخلاق، انسان‌ها را به راه حق و حقیقت دعوت نموده و تا مقصد همراهی کرده است.

مجموعه حاضر نظرات فقیه عالیقدر جهان تشیع حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی (مد ظله العالی) است، پیرامون روابط مرد و زن، مقدمات و مراسم عروسی، ازدواج دائم و موقت، مسائل زناشویی، احکام فرزندان، طلاق و ارث زن و شوهر و بعضی مسائل مرتبط با این موضوعات، به انضمام بخشی دیگر که شامل ۲۴۰ واژه و اصطلاح فقهی همراه با معانی آنها بیان شده است. یکی از مهم‌ترین دلایل گردآوری این مجموعه روشن نمودن افکار عمومی نسبت به برخی رسوم بی‌اساس و دست‌وپاگیر در امر ازدواج و به تعبیری دیگر تولد دوم که تولدی است ارادی و اختیاری و پانهادن به دنیایی جدید که اگر در پرتو فقه و با بصیرت و تعقل همراه شود، سبب آرامش و تکامل و اگر بر اساس معیارهای اشتباه انجام شود سبب طوفان در زندگی و ایجاد مشکلات فراوان

می‌شود؛ طوفانی که گاه منتهی می‌شود به هلاکت، و مشکلاتی که نمی‌توان برای آنها راه حل مناسبی پیدا کرد. در کنار این بحث نیز به بیان بعضی احکام برای پیشگیری از ورود برخی انحرافات در ساختار روابط اجتماعی و خانوادگی در جامعه اسلامی پرداخته‌ایم؛ البته با توجه به این که این مجموعه مختص به بیان احکام است بیشتر به مسائل فقهی و احکام عملی پرداخته شده و ان شاء الله اگر عمر باقی و توفیق رفیق بود در مجال دیگری به واکاوی ساختارهای اجتماعی و مسائل خانوادگی خواهیم پرداخت.

جا دارد از تمام عزیزانی که در تهیه این مجموعه یاریم نموده‌اند و با نظرات خود راهگشایم بوده‌اند به ویژه جناب حجت الاسلام والمسلمین ابوالقاسم علیان‌نژادی که از ابتدا تا انتهای کتاب را با دقت مطالعه نموده، و نکاتی ظریف و دقیق را برای پر بارتر شدن کتاب یادآور شده‌اند، تقدیر و تشکر نمایم؛ مشتاقانه منتظر راهنمایی‌ها، انتقادات و پیشنهادات خوانندگان محترم خصوصاً جوانان پویا و حقیقت‌جو هستم.

در آخر عرض می‌کنم، پروردگارا! هر چند عمل و کردار ما بندگان تو، ناچیز است، اما کرم تویی خداست، از ذات پاکت می‌خواهم این اثر ناقابل را از این بنده ناچیز بپذیری و پدر و مادر، خانواده، اساتید و دوستان و تمام کسانی که به گردنم حقی دارند و تمام آنهایی که در طول تاریخ خالصانه در حد فهم خود برای خدا زیستند، را در ثوابش شریک گردانی و مهدی فاطمه علیها السلام را از ما راضی و خشنود سازی.

وحید علیان‌نژاد

میلاد مسعود پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امام جعفر صادق علیه السلام

۱۷ ربیع الاول ۱۴۳۰ ق

برابر با ۲۵ اسفند ۱۳۸۷ ش